

*Borba druga Tita za nezavisnost,
mir i progres u svetu i stvaranje
i razvoj pokreta
i politike nesvrstanosti*

Istorijsku ličnost druga Tita odlikuje svestrano revolucionarno stvaralaštvo koje je izvršilo odlučujući uticaj na razvoj naše zemlje u toku skoro pola veka i ogroman uticaj na razvoj međunarodnih odnosa u toku poslednje četiri decenije.

Tito je od svojih najmlađih dana svoj život posvetio revolucionarnoj borbi radničke klase i borbi naroda i narodnosti Jugoslavije za punu nacionalnu nezavisnost i ravnopravnost. On igra vodeću ulogu u razvoju KPJ, odnosno SKJ od 1927. godine; on je vođa naših naroda i narodnosti u velikom narodnooslobodilačkom ratu protiv fašističkih porobljivača i u našoj narodnoj socijalističkoj revoluciji; on je na čelu nove Jugoslavije, izrasle iz narodnooslobodilačke borbe i socijalističke revolucije; on je na čelu borbe socijalističkih i patriotskih snaga naše zemlje za odbranu i stalno učvršćivanje i razvoj istorijskih tekovina narodnooslobodilačke borbe i socijalističke revolucije i nezavisnosti i suverenosti naših naroda i narodnosti i teritorijalnog integriteta naše zemlje, njihovog prava da samostalno odlučuju o svojoj sudbini, o svom unutrašnjem razvoju i svojoj spoljnoj politici i da odnose sa drugim narodima i zemljama izgrađuju na osnovi stvarne ravnopravnosti i međusobnog uvažavanja.

Uloga druga Tita je odlučujuća u trasiranju samostalnog puta razvoja socijalizma u Jugoslaviji na osnovama principa radničkog, odnosno društvenog, odnosno socijalističkog samoupravljanja i u odbrani

tog samostalnog puta razvoja od spoljnih pritisaka i od unutrašnjih antisocijalističkih ili drugih snaga koje su se suprotstavljale opštoj liniji politike KPJ, odnosno SKJ.

U odbrani ovih istorijskih tekovina radničke klase i naroda i narodnosti Jugoslavije, drug Tito usmerava KPJ i naše narode još od prvih dana postojanja nove socijalističke Jugoslavije na najodlučniju odbranu i od pritisaka imperijalističkih i reakcionarnih snaga sa Zapada, koje su ne birajući sredstva pokušavale, a i danas od toga ne odustaju, da podriju našu zemlju, njeno političko jedinstvo i stabilnost, bratstvo i jedinstvo naših naroda i narodnosti, i otežaju njen socijalistički razvitak.

Od posebnog istorijskog značaja je odlučujuća uloga druga Tita u odbrani ovih istih istorijskih tekovina, a naročito samostalnog puta razvitka socijalizma u Jugoslaviji i nezavisnosti i samostalnosti KPJ od pritiska Staljina i Kominforma. Uspešna odbrana od ovih pritisaka imala je dugoročan istorijski značaj za razvoj odnosa u međunarodnom radničkom pokretu i odnosa između suverenih i nezavisnih zemalja, bez obzira na razlike ili sličnosti društvenih sistema, dakle i između socijalističkih zemalja.

U odbrani naše nezavisnosti i samostalnog puta socijalističkog razvoja drug Tito je, tako reći, još u danima rata, a naročito u prvim posleratnim godinama, usmeravajući borbu naše Partije, radničke klase i naših naroda i narodnosti, postavio i razvio teorijske, političke i principijelne osnove politike nesvrstanosti socijalističke Jugoslavije, koju od tada pa sve do danas sprovodimo sa Titu i Savezu komunista Jugoslavije svojstvenom doslednošću.

Drug Tito, na čelu SKJ, boreći se istrajno za nezavisnost i ravnopravnost naše Partije, odigrao je istorijsku ulogu u borbi za nove, demokratske, ravnopravne odnose između komunističkih partija i drugih socijalističkih, radničkih, oslobodilačkih i ostalih progresivnih partija i pokreta. Za prava koja je tražio za našu Partiju zalagao se da budu priznata i poštovana takođe i za sve druge partije i pokrete. Ogroman je doprinos, i to od istorijskog značaja, druga Tita i Saveza komunista kome je stajao na čelu u utvrđivanju principa na kojima ti odnosi treba da se razvijaju, principa nezavisnosti, nemešanja, ravnopravnosti, uzajamnog uvažavanja, odgovornosti svojoj radničkoj klasi i svom narodu i, na osnovu toga, ravnopravne saradnje i internacionalističke solidarnosti. Njegova borba i zalaganje i borba SKJ za ove principe, iz kojih proizilazi i nužnost samostalnog puta razvoja socijalizma u skladu sa istorijskim nacionalnim specifičnostima i različitim puteva u socijalizam, zasnivali su se na naučnom socijalizmu, na učenju Marksa, Engelsa i Lenjina i na bogatom du-

gogodišnjem iskustvu revolucionarne borbe radničke klase Jugoslavije i radničke klase širom sveta, a naročito Pariske komune 1871. godine i velike ruske oktobarske revolucije.

Mnogo i mnogo puta je drug Tito ponavljao da bez poštovanja nezavisnosti i ravnopravnosti nema ni internacionalističke solidarnosti.

Od posebnog istorijskog značaja je borba druga Tita i njegov doprinos za novi pravedniji sistem međunarodnih odnosa, zasnovan na principima aktivne miroljubive koegzistencije, namesto postojećeg sistema zasnovanog na neravnopravnosti, dominaciji i hegemoniji. Njegova je ogromna zasluga što su ovi ciljevi postali strateški ciljevi politike i pokreta nesvrstanosti. Ta njegova borba je nerazdvojni i najsuštestveniji deo njegove istrajne borbe i neumornog zalaganja za mir i bezbednost u svetu i socijalizam.

Borbu za punu nacionalnu ravnopravnost u našoj zemlji, za rešenje nacionalnog pitanja u Jugoslaviji na osnovi slobode, nezavisnosti, zajedničkih životnih interesa, istinskog bratstva i jedinstva i pune nacionalne ravnopravnosti, protiv bilo kog vida neravnopravnosti ili hegemonije u nacionalnim odnosima u našoj zemlji, drug Tito je preneo i u oblast međunarodnih odnosa. Za sve za šta se borio kao za neprikosnovena prava naših naroda i narodnosti, za neprikosnovena prava naše zemlje, zalagao se sa neizmernom energijom i nepokolebljivom odlučnošću kao za neprikosnovena prava svih naroda i zemalja.

On je ušao u savremenu svetsku istoriju kao jedan od najistaknutijih i najdoslednijih državnika i boraca za oslobođenje naroda ispod jarma kolonijalizma, neokolonijalizma, rasizma i svih drugih vidova ugnjetavanja, eksploatacije i neravnopravnosti.

Kao jedan od najistaknutijih revolucionara marksista u savremenom komunističkom pokretu u svetu, drug Tito je dao neocenljiv doprinos da se raširi ne samo u Jugoslaviji nego i u svetu svest o tome da je neostvarivo oslobođenje radničke klase, oslobođenje rada ispod vladavine kapitalizma, u borbi za socijalizam i komunizam, oslobođenje čoveka uopšte, bez oslobođenja naroda, bez nacionalne slobode i ravnopravnosti.

Titova borba za nezavisnost Jugoslavije

Kada je pobedonosno završena narodnooslobodilačka borba, stvorena nova Jugoslavija, obezbeđen njen međunarodni kontinuitet, nije bila završena borba za slobodu i nezavisnost.

Naša zemlja se odmah po oslobođenju našla pod pritiskom imperijalističkih i reakcionarnih snaga Zapada. Taj pritisak je bio ravan blokadi i specijalnom ratu — propagandnom, psihološkom, subverzivnom, obaveštajnom i drugom, sa ciljem destabilizacije i rušenja nove narodne vlasti u Jugoslaviji, u kojoj je rukovodeća snaga radnička klasa. U tom teškom periodu na političkom, diplomatskom, odbrambenom, i drugim poljima, predvođeni od druga Tita, naša Partija, Narodni front, nova mlada socijalistička država uspešno je odolevala u odbrani slobode i nezavisnosti i svih drugih tekovina narodnooslobodilačke borbe i socijalističke revolucije. I to u izvanredno teškim unutrašnjim uslovima, koje su ostavila ratna razaranja i ogromne žrtve rata, u uslovima teškog perioda obnove zemlje, krajnje oskudice, siromaštva, pa i bede i gladi velikog dela stanovništva. Tiotovo rukovodstvo je odolelo svim iskušenjima, naši narodi i narodnosti izdržali su i odbranili one tekovine za koje je palo milion i sedam stotina hiljada njihovih sinova i kćeri.

U tim danima imali smo određenu diplomatsko-političku i drugu podršku od strane Sovjetskog Saveza, koga smo i u ratu i odmah posle rata smatrali našim najpouzdanijim prijateljem. Podržale su nas i istočnoevropske zemlje u kojima su u ishodu drugog svetskog rata nastali napredni režimi sa socijalističkom orijentacijom, režimi narodnih demokratija. Podržavale su nas i progresivne, komunističke i druge partije i pokreti u svetu.

Ta podrška je za nas značila mnogo i doprinela je da lakše odolimo pritisku i osujetimo ciljeve i planove imperijalističkih i reakcionarnih snaga protiv naše slobode i nezavisnosti, protiv naše socijalističke revolucije.

Najteži dani za našu mladu socijalističku državu nastali su kada je došlo do organizovanog veoma snažnog napada protiv KPJ i socijalističke Jugoslavije koji je pokrenuo Staljin preko Informbiroa komunističkih partija, podigavši protiv nas iskonstruisane optužbe, клевете i laži, da bi nam nametnuo tuđu dominaciju i hegemoniju i pretvorio i našu Partiju i našu zemlju u satelitsku partiju i zemlju.

Još u toku rata iza leđa naših naroda, koji su prolivali potoke krvi u borbi protiv nemačkofašističkih ugnjetača i njegovih domaćih slugu, a za svoje nacionalno oslobođenje i nezavisnost, isto kao i iza leđa drugih evropskih naroda, Staljin je na Jalti podelio sa Čerčilom interesne sfere u Evropi, podelivši i Jugoslaviju na 50 : 50 procenata.

Taj njihov sporazum poništila je naša narodna socijalistička revolucija. Uprkos tome, u evropskim odnosima, naročito posle stva-

ranja blokova NATO i Varšavskog pakta, osećalo se dejstvo te podele i u odnosu prema Jugoslaviji, nekada vidljivije, a nekad manje vidljivo.

Kada je došlo do konfrontacije između velikih sila po završetku drugog svetskog rata upravo oko sfera interesa i uticaja, Staljin je pokušao da uništi nezavisnost Jugoslavije i uključi je u svoju sferu.

Ta Staljinova akcija vođena sa, u dotadašnjoj savremenoj i ranijoj istoriji nezapamćenom upornošću, snagom i sistematičnošću od 1948. do njegove smrti, dovela je do potpune blokade i kidanja svake saradnje sa Jugoslavijom od strane SSSR i KPSS, i svih komunističkih partija i zemalja koje su sledile politiku Staljina prema Jugoslaviji.

U tim sudbonosnim danima uzdiže se pred čitavim svetom sva veličina istorijske ličnosti druga Tita. Njegova hrabrost, odlučnost i principijelnost ulila je rešenost i čvrstu volju čitavoj KPJ, radničkoj klasi i svim narodima i narodnostima Jugoslavije da pruže nesalomljiv otpor i ovoj novoj opasnosti koja se bila nadvila nad njihovom sudbinom, nad njihovom slobodom i nezavisnošću, nad svim onim najdragocenijim za šta su od 1941. do 1945. prolili more svoje krvi.

U jednom momentu naša zemlja i naša revolucija našla se pod tako reći totalnom političkom, ekonomskom i drugom blokadom i sa Istoka i sa Zapada.

U tim danima veliko iskustvo i mudrost druga Tita pomoglo je Centralnom komitetu i čitavoj KPJ i vladi Jugoslavije da brzo razbijemo tu blokadu, da se probijemo i uspostavimo relativno brzo saradnju sa mnogim zemljama i progresivnim i demokratskim partijama i pokretima.

Veliki oslonac u tome bile su nam u tom periodu Ujedinjene nacije, u kojima smo mogli, pred čitavim svetom, da se branimo od nepravednih i klevetničkih optužbi i pritisaka na našu suverenost i nezavisnost.

Još jednom Titova borba za nezavisnost naših naroda i narodnosti, naše partije, naše revolucije, naše socijalističke države, okupila je i Partiju i sve naše snage u toj borbi i krunisana je uspehom.

Godine 1955. i 1956. došlo je do normalizacije odnosa između SKJ i SFRJ i KPSS i Sovjetskog Saveza, na bazi zajednički usvojenih (Beogradske — 1955. i Moskovske — 1956) jugoslovensko-sovjetskih deklaracija, u kojima su formulisani osnovni principi odnosa i saradnje dveju zemalja i partija. Od tada su ti isti principi više puta ponavljani i potvrđivani u sovjetsko-jugoslovenskim dokumentima usvojenim u susretima dve strane na vrhu. I sve do danas ti prin-

cipi su obostrano priznata osnova na kojoj jedino mogu da se grade i razvijaju prijateljski odnosi i svestrana saradnja dveju zemalja i dveju partija. I kad god su obostrano striktno poštovani ti principi, međusobni odnosi su se dobro razvijali i napredovali, a kada je dolazilo do odstupanja od tih principa, to je dovodilo do teškoća koje su se preodolevale uspešno, uvek kada su se za to obe strane ozbiljno zalagale.

Drug Tito i najviša rukovodeća tela i organi SKJ i SFRJ istrajno su nastojali da nikada naša strana ne odstupa od tih principa. To je dugoročna, nepromenljiva orijentacija SKJ i SFRJ.

Njegova uloga u razvoju KPJ, odnosno SKJ, njegova uloga u ratu i revoluciji, u odbrani nezavisnosti od pritiska snaga imperijalizma i međunarodne reakcije i u odbrani od napada Staljina i Informbiroa, odnosno staljinističkog hegemonizma istakla je druga Tita kao najznačajniju istorijsku ličnost u savremenoj istoriji borbe naroda i narodnosti i radničke klase Jugoslavije, za nacionalno i socijalno oslobođenje, za njihovo pravo da budu sami kovači svoje sudbine da sami odlučuju o unutrašnjem društveno-ekonomskom i političkom razvitku i svojoj spoljnoj politici.

Borba za političku, idejnu i organizacionu pripremu KPJ 1937—1941. godine, rat 1941—1945. godine, prve posleratne godine odolevaju imperijalističkom pritisku i godine otpora staljinističko-informbirovskom pritisku su četiri sudbonosna perioda za našu zemlju i naše narode i narodnosti u kojima je uloga druga Tita, na čelu KPJ, odnosno SKJ i socijalističke Jugoslavije, bila od ključnog značaja za našu pobedonosnu borbu za nezavisnost, suverenitet, teritorijalni integritet i ravnopravnost naše zemlje sa svim drugim zemljama, za njeno pravo na postojanje kao slobodne i nezavisne zemlje njenih slobodnih, nezavisnih, suverenih i ravnopravnih naroda i narodnosti.

Te pobede su u temeljima čitavog daljeg razvitka naše zemlje i njenog međunarodnog položaja i uloge, naše višenacionalne državne i društvene zajednice, u temeljima federativnog uređenja koje se razvilo kao najprogresivnije i najdemokratskije federativno uređenje danas u svetu, u temeljima sistema socijalističkog samoupravljanja kao sveobuhvatnog sistema socijalističkih društvenih odnosa i u temeljima naše politike nesvrstanosti u odnosima sa svim drugim zemljama i u svim međunarodnim aktivnostima i organizacijama.

Sva naša dalja borba za očuvanje i učvršćivanje nezavisnosti naše zemlje i naših naroda i narodnosti, koju smo sa krajnjom dosle-

dnošću i budnošću vodili na čelu sa drugom Titom, sve do današnjeg dana, bila je inspirisana i usmeravana od strane druga Tita i SKJ.

Ova će nas borba koju smo zajedno sa drugom Titom vodili inspirisati i u decenijama koje dolaze.

Nove mlade generacije ovo istorijsko nasleđe već preuzimaju. Velike istorijske tekovine koje smo postigli u vremenu Titovog rukovodstva SKJ i SFRJ inspirišu današnje i inspirisaće i buduće mlade generacije u učvršćivanju nezavisnosti i bezbednosti svoje zemlje kao osnove čitavog socijalističkog društvenog, ekonomskog, kulturnog i drugog razvitka i napretka i ubuduće.

*Titova borba za stvaranje i razvoj pokreta
i politike nesvrstanosti nasuprot politici
podele sveta na blokove i sfere interesa
i uticaja velikih sila*

Polazeći od životnih interesa naše zemlje i naših naroda i narodnosti, naše socijalističke revolucije, od njihovog mesta i uloge koje treba da imaju u svetu, među drugim državama i narodima, drug Tito je ogroman deo svoje neiscrpne snage i znanja posvetio borbi za jedan novi pravedniji svet bez neravnopravnosti, ugnjetavanja, dominacije i eksploatacije u odnosima među narodima i državama. Naša iskustva u uređivanju odnosa između naših nacija i nacionalnosti on je smatrao dragocenim za preuređivanje međunarodnih odnosa. Iskustva naše borbe za očuvanje nezavisnosti, protiv stranog mešanja, protiv pritisaka, protiv pokušaja nametanja našoj zemlji tuđe dominacije i hegemonije, poslužila su drugu Titu za borbu za nove principe odnosa među narodima i državama, bez obzira na razlike ili sličnosti društvenih uređenja.

Poveo je tu borbu punom snagom, nastojeći da našoj zemlji obezbedi što više prijatelja, što više podrške u svetu, što jači njen međunarodni položaj, a u isto vreme da pruži našu podršku svim narodima koji se bore za oslobođenje od kolonijalizma, neokolonijalizma, imperijalizma, rasizma i svih drugih vidova dominacije. Poznata su njegova putovanja i posete mnogim zemljama, od prvih godina šeste decenije ovog veka pa sve do skorašnjih dana, kada ga je bolest onemogućila da produži svoje neumorne aktivnosti.

Čitav svet njega smatra jednim od najznačajnijih neimara politike i pokreta nesvrstanosti, koji su nasuprot politici velikih sila i blokova koja neizbežno i stalno iznova rađa i izaziva opasne kon-

frontacije oko podele sfera interesa i uticaja, otvorili svetu perspektivu uspostavljanja novog međunarodnog političkog i ekonomskog poretka i trajnog mira, miroljubive koegzistencije i bezbednosti za sve zemlje i narode sveta.

Zajedno sa Nehruom i Naserom, pokrenuo je 1956. godine inicijativu za okupljanje zemalja koje ne pripadaju blokovima na platformi borbe za mir i bezbednost u svetu, za aktivnu miroljubivu koegzistenciju, za nezavisnost, suverenost i ravnopravnost svih zemalja i naroda, za suprotstavljanje podeli sveta na blokove i sfere interesa velikih sila, za prevazilaženje hladnog rata i za popuštanje međunarodne zategnutosti, za opšte razoružanje pod međunarodnom kontrolom, za ubrzani razvoj novooslobođenih zemalja koje su ostale ekonomski nerazvijene, za smanjenje jaza između razvijenih industrijskih zemalja i zemalja u razvoju.

Tito i Jugoslavija su imali tu istorijsku ulogu da budu organizatori Prve konferencije šefova država i vlada nesvrstanih zemalja u Beogradu 1961. godine, kada se skupilo 25 nesvrstanih zemalja.

Drug Tito je predvodio delegaciju Jugoslavije na toj Prvoj konferenciji i na svih ostalih pet konferencija na vrhu nesvrstanih zemalja, u Kairu, Lusaki, Alžiru, Kolombu i Havani — gde je učestvovalo 96 nesvrstanih zemalja punopravnih članica pokreta nesvrstanosti, 10 zemalja posmatrača, 10 oslobodilačkih pokreta i 11 zemalja sa statusom pozvanog gosta.

Njegovi govori u generalnim debatama na ovim konferencijama su istorijski dokumenti o nastajanju i razvijanju političke platforme politike nesvrstanosti. Oni su uvek predstavljali dragoceni doprinos izgradnji i preciziranju osnovnih principa, osnovnih ciljeva i osnovnih kriterija politike i pokreta nesvrstanosti.

Stenogrami njegovih mnogobrojnih razgovora sa šefovima država i vlada i drugim šefovima delegacija na tih šest konferencija na vrhu nesvrstanih zemalja i mnogobrojnim drugim susretima tokom dve poslednje decenije sa šefovima država ili vlada ili drugim državniciima i vođama oslobodilačkih pokreta, dragoceni su istorijski dokumenti o ogromnom doprinosu druga Tita u iznalaženju pravih stavova o pojedinim međunarodnim problemima koje su razmatrale nesvrstane zemlje ili Ujedinjene nacije ili druge međunarodne organizacije i skupovi, odgovarajućih stavova o prevazilaženju razlika i sporova među pojedinim nesvrstanim zemljama, o usaglašavanju gledišta i postizanja konsenzusa o najosetljivijim pitanjima.

Drug Tito smatra da politika i pokret nesvrstanosti igraju sve veću ulogu u svetu, da postaju jedan od najvažnijih međunarodnih

faktora u rešavanju međunarodnih problema, u očuvanju svetskog mira i bezbednosti, u izgrađivanju novog međunarodnog političkog i ekonomskog poretka na osnovi principa aktivne miroljubive koegzistencije koji su, u isto vreme, i osnovni principi politike nesvrstanosti. On smatra da su politika i pokret nesvrstanosti jedan od glavnih stubova postojeće, iako krhke, stabilnosti i ravnoteže snaga u svetu na kojima se posle drugog svetskog rata zasniva svetski mir.

Već na Četvrtoj konferenciji u Alžiru 1973. godine, u svom govoru on ocenjuje ovako međunarodnu ulogu i snagu politike i pokreta nesvrstanosti:

»Nesvrstane zemlje ne traže ni od koga da im prizna pravo na ravnopravno učešće u rešavanju svjetskih problema. One su to pravo izvojevale, one to pravo imaju i rešene su čvrsto da ga koriste svojim jedinstvom, organizovanošću i akcijom. To znači da one preuzimaju na sebe svoj dio odgovornosti i obaveza, kao jedan od najuticajnijih faktora, za dalji razvoj međunarodnih odnosa, učvršćenje mira, bezbjednosti, nezavisnosti i ravnopravnosti, za ekonomski i društveni progres u svijetu.«

Na Sestoj konferenciji nesvrstanih na vrhu u Havani drug Tito daje ogroman doprinos ponovnoj potvrdi osnovnih principa, osnovnih ciljeva i osnovnih kriterija politike i pokreta nesvrstanosti i očuvanju akcionog jedinstva pokreta nesvrstanosti na osnovi tih izvornih principa, ciljeva i kriterija. Njegov je ogroman doprinos utvrđivanju strategije i glavnih pravaca akcije politike i pokreta nesvrstanosti u međunarodnim uslovima koji su nastali u poslednjim godinama ispunjenim sve oštrijom konfrontacijom između velikih sila i blokova, u uslovima nazadovanja detanta, nerešavanja međunarodnih problema i kriza, izbijanja novih sukoba, kriza i ratova, štaviše i između pojedinih nesvrstanih, pa i socijalističkih zemalja.

On se na Konferenciji suprotstavio odlučno pokušajima da se nesvrstane zemlje dele na »progresivne«, »konzervativne«, »umjerenе« itd. Odlučno se suprotstavio pokušajima »preusmeravanja« pokreta na stranu jednog bloka protiv drugog bloka, ili u pravcu »savezništva« sa bilo kojom velikom silom ili blokom u funkciji konfrontacije i rivalstva između velikih sila i blokova.

Ocenjujući pređeni period od Prve do Šeste konferencije na vrhu u Havani drug Tito je u svom govoru na ovoj konferenciji, između ostalog rekao:

»Jednom riječju vrijeme koje je proteklo od Beogradske konferencije daje nam za pravo da kažemo da bi svijet

bez politike nesvrstanosti izgledao znatno drukčije, ako ne bi došlo i do najgoreg. U stvari, kretanje ka totalnoj blokovskoj podjeli i dalje razbuktavanje hladnog rata neizbježno bi nas doveli na rub katastrofe.

Međutim, problemi koji i dalje opterećuju međunarodne odnose nisu ni mali ni jednostavni.

Opasnost od svjetskog ratnog sukoba nesumnjivo je umanjena. Ali, mi smo još daleko od pravog mira, jer ovaj današnji nije ni univerzalan ni stabilan. Stalno ga potresaju krize i sukobi. Potkopavaju ga trka u naoružanju, upotreba sile i miješanje, produbljavanje jaza između industrijski razvijenih zemalja i zemalja u razvoju, neravnopravnost u međunarodnim političkim i ekonomskim odnosima...«

»Naročito se ne smijemo« — kaže dalje drug Tito — »miriti sa nametanjem narodima tuđe volje putem vojnih intervencija. To je u flagrantnoj suprotnosti sa principima Povelje Ujedinjenih nacija i politike nesvrstanosti«.

Veliku pažnju je posvetio u ovom svom govoru procesu popuštanja međunarodne zategnutosti (detantu), izražavajući zabrinutost što taj proces nije stabilan, što prolazi kroz veliko iskušenje, što je u ozbiljnom zastoju.

»U svijetu koji je jedinstven i u kojem je mir nedjeljiv«, kaže on, »detant mora da bude sveobuhvatan. To podrazumijeva da u njemu ravnopravno učestvuju sve zemlje, i najveće i najmanje, da se proširi na sve regione svijeta i da obuhvati sva ključna pitanja međunarodnih odnosa i razvoja. Upravo u tome su velike mogućnosti i obaveze politike nesvrstanosti.

Razumije se, u procesu popuštanja krupnu ulogu i odgovornost imaju velike sile. Pri tome posebno ukazujemo na važnost sređivanja odnosa i smanjenja opasnosti od nametanja među njima i među blokovima«.

Ovo je drug Tito uporno uvek isticao, a snažno podvukao na ovoj konferenciji u Havani, istaknuvši posebno:

»Mi smatramo da bez unapređivanja detanta i bez demokratizacije međunarodnih odnosa nema ni jačanja sigurnosti u svijetu. A pozitivan razvoj u tom pravcu ne može se zamisliti bez mjera za jačanje povjerenja i otpočinjanja stvarnog općeg i potpunog razoružanja«.

Svoju duboku zabrinutost zbog sukoba između pojedinih nesvrstanih zemalja otvoreno je izrazio na Konferenciji u Havani upozoravajući na velike opasnosti koje proizilaze iz tih sukoba.

»Uparedo sa afirmacijom naše politike«, kaže drug Tito, »i jačanjem našeg pokreta suočili smo se sa raznim teškoćama... Posebno zabrinjavaju sukobi do kojih dolazi između pojedinih nesvrstanih zemalja. Ne smijemo ni jednog trenutka izgubiti iz vida da svaki sukob između nesvrstanih zemalja otvara vrata stranom miješanju. Ti sukobi otežavaju i naše napore u izgradnji novih demokratskih međunarodnih odnosa. Oni se ne tiču samo neposredno tangiranih zemalja nego svih nas. Zato je dužnost nesvrstanih zemalja da na pogodan način, putem odgovarajućih mehanizama, pruže pomoć prije nego što sporovi prerastu u sukobe. A ako do njih i dođe, treba brzo iznalaziti rješenja miroljubivim sredstvima. Jer ništa nije prirodnije nego da nesvrstane zemlje u međusobnim odnosima poštuju i dosljedno primenjuju one principe i kriterije za koje se bore na međunarodnom planu. A to su principi Povelje Ujedinjenih nacija i politike nesvrstanosti.«

Čitav njegov govor na Konferenciji u Havani bio je izvanredno snažan poziv nesvrstanim zemljama i čitavom svetu da se ulože novi naponi za očuvanje mira i bezbednosti u svetu, za miroljubivo rešavanje međunarodnih kriza i problema u političkoj, ekonomskoj, vojnoj i drugim oblastima, za demokratizaciju međunarodnih odnosa, za novi ravnopravni međunarodni politički i ekonomski poredak, protiv svih vidova neravnopravnosti, dominacije i eksploatacije, protiv svih oblika mešanja u unutrašnje stvari, vojnih i drugih intervencija, pritisaka, pretnje upotrebe sile, za striktno poštovanje i primenu principa Povelje Ujedinjenih nacija i izvornih principa politike nesvrstanosti. Izražavajući zabrinutost zbog teške međunarodne situacije, on je izražavao i veru u snagu i veliku međunarodnu ulogu politike i pokreta nesvrstanosti i miroljubivih, demokratskih i progresivnih snaga u svetu. Otvarao je perspektive i potsticao optimizam i veru u mogućnost izgradnje pravednijeg sistema međunarodnih odnosa.

Njegov govor u generalnoj debati na konferenciji u Havani naišao je u čitavom svetu na široko odobravanje i podršku, kao retko koje istupanje šefa jedne države o najaktuelnijim međunarodnim problemima.

Njegova je ogromna lična zasluga za uspešan završetak Šeste konferencije na vrhu u Havani, za manifestovanje vitalnosti i snage politike i pokreta nesvrstanosti u uslovima raznih teškoća i velikih pritisaka politike blokova i velikih sila na Konferenciju u Havani spolja i iznutra.

Za ovaj doprinos uspehu Šeste konferencije na vrhu nesvrstanih zemalja u Havani i za sve što je učinio i doprineo razvoju i međunarodnoj afirmaciji politike i pokreta nesvrstanosti, nesvrstane zemlje su na konferenciji u Havani odali jednodušno priznanje i zahvalnost drugu Titu posebnom Rezolucijom, koja glasi:

»Šesta konferencija na vrhu šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja održana u Havani, Kuba, toplo pozdravlja prisustvo Njegove Ekselencije Josipa Broza Tita, predsednika Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, jednog od očeva — osnivača našeg pokreta i njegovog prvog Predsednika.

Konferencija izražava svoju duboku zahvalnost predsedniku Titu za njegov doprinos formulisanju principa i ciljeva nesvrstavanja, za njegove neumorne napore u očuvanju i učvršćenju jedinstva i solidarnosti nesvrstanih zemalja i za njegov lični doprinos uspostavljanju ravnopravnijeg, pravednijeg i mirnog poretka u svetu.

U znak priznanja za navedeno, Konferencija izražava specijalno priznanje predsedniku Titu«.

Obrazlažući ovu Rezoluciju pred Konferencijom, predsednik Republike Gvineje Seku Ture izgovorio je o predsedniku Titu i Jugoslaviji veoma značajne reči, posebno reči priznanja i zahvalnosti drugu Titu lično, između kojih navodim sledeće:

»Predsednik Josip Broz Tito je jedan od očeva — osnivača našeg pokreta. Vidimo ga kako 1959. i 1960. putuje svetom da bi uverio šefove država antiimperijalističkog opredeljenja u potrebu da se oslobode neprijateljskih snaga hladnoratovskog sveta i da obrazuju nesvrstani pokret. Vidimo ga na brodovima i avionima kao vesnika mira. Svi njegovi naponi i aktivnosti, kao i naponi naše velike braće Sukarna, Nasera, Nkrumaha, Nehrua i drugih krunisani su 1961. godine sastankom najviših predstavnika država koji su shvatili ispravnost njegove poruke i osnovan je pokret nesvrstanih zemalja...

Otada, na svim sastancima, naš drug, veliki predsjednik Tito, bio je prisutan i aktivno je i efikasno učestvovao u razmatranju svih problema koje su postavljale razne delegacije, omogućavajući nam da se koristimo njegovim velikim praktičnim iskustvom koje je stalno uzdizalo politički i moralni nivo pokreta nesvrstanih zemalja...

Svi mi znamo da se istorija ne gradi samo sa dobrim namerama. Ona se gradi akcijom, konkretnim delima. Ta dela je izvršio čovek koji nas je mobilisao da ostvarujemo naše plemenite ciljeve.

Pokret koji je stvoren zahvaljujući inicijativama i razvijao se zahvaljujući doprinosu ovog čoveka istorijska je činjenica koja je stalno povećavala njegov značaj u interesu onih koji su patili i onih koji su imali nade...

Naš veliki drug je dokazao da je ušao u istoriju sveta i njegove zemlje kao čovek principa...»

U ovih nekoliko rečenica iz govora Seku Ture-a ogleda se ogromna istorijska uloga druga Tita u stvaranju i razvoju politike i pokreta nesvrstaniosti i istovremeno njegov izuzetno veliki ugled i prestiž u pokretu nesvrstaniosti i u svetu, a — kako bi on to rekao — to je ujedno i ugled i prestiž u svetu Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, u čijem radanju i razvoju je on igrao ključnu ulogu.

Titova briga za mir i bezbednost u svetu, za popuštanje i rešavanje međunarodnih kriza i drugih aktuelnih međunarodnih problema našla je pun izraz u njegovim porukama koje su nedavno uručene Brežnjev, Karteru, Indiri Gandi, Kastru i Seku Ture-u. Iako teško oboleo, sa bolesničke postelje obratio se ovim šefovima država, odnosno vlada sa pozivom da se zaustavi opasno pogoršavanje međunarodne situacije poslednjih meseci, izazvano naročito odlukom NATO-pakta o instaliranju tzv. evroraketa i sovjetskom vojnom intervencijom u Avganistanu i teškim posledicama koje su usledile u vezi s tim događajem za detant, za celokupan razvoj međunarodnih odnosa i mir u svetu. On u ovim svojim porukama poziva da velike sile pređu od nadmetanja na pregovaranje i sporazumevanje, a pokret nesvrstaniosti da se, u duhu svojih dokumenata usvojenih na Konferenciji na vrhu u Havani i svojih osnovnih principa i ciljeva i u duhu Povelje OUN, angažuje i aktivira kako bi doprineo obnavljanju procesa popuštanja i rešavanja kriznih žarišta, međunarodnih ekonomskih problema, razoružanja, sprečavanja upotrebe sile, intervencija i mešanja u unutrašnje stvari.

Ove njegove poruke, s obzirom na tešku međunarodnu situaciju koja je izazvala opštu zabrinutost u svetu i na teško stanje njegovog zdravlja, imale su vrlo veliki odjek u svetu i izazvale talas izražavanja priznanja drugu Titu sa svih strana sveta za sve što je učinio za svetsku zajednicu, za mir i progres u svetu.

Za sve nas, za našu zemlju čvrsta je obaveza da, u daljem razvoju naše zemlje, posebno u našoj spoljnoj politici, sledimo i ove Titove poruke i sve one principe i ciljeve kojima je on ceo svoj život posvetio.

1955 - 1956